

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romæ, 1866

Caput II. Sanctus semper fervens, multis corporis infirmitatibus afficitur:
eius amicitia cum Cardinale Hugolino, postea Gregorio IX, et hujus laudes:
virtutes S. Francisci.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](#)

A

CAPUT II.

Sanctus semper fervens, multis corporis infirmitatibus afficitur : ejus amicitia cum Cardinale Hugolino, postea Gregorio IX, et hujus laudes : virtutes S. Francisci.

IV.
Sanctus, emacerato attrito
que ex diuturnis laboribus
corpe,

a

f. spiritus

B

b

incidit in varias infirmitates, maxime oculorum,

c

f. utcumque
f. directo

C

d
e
v.
ad quos curandos ivit
Reate, ubi in curia Pontificia tunc erat
f

P er ejus igitur temporis curriculum cœpit corpus suum variis urgeri languoribus, et vehementioribus, quam prius solitum esset : frequentes namque patiebatur infirmitates, utpote qui perfecte castigaverat corpus, et illud in servitute redigerat ex multis præcedentibus annis. Nam per decem et octo annorum spatium, quod tunc erat expletum a, vix aut nunquam requiem habuerat caro sua, varias et longissimas circuens regiones, ut spargeret ubiqui semina verbi Dei. Spiritus ille promptius, sanctus * ille devotus, spiritus ille fervens, qui eam inhabitabat, replebat omnem terram Euangelii Christi, ita ut uno die quatuor aut quinque castella, vel etiam civitates, sepius circuiret, euangelizans unicuique regnum Dei, et non minus exemplo, quam verbo, adfiscans audientes. De toto corpore fecerat lingua : tanta enim in eo carnis ad spiritum erat concordia, tanta obedientia, quod, cum ille omnem niteretur apprehendere sanctitatem, ipsa nihilominus non solum non repugnabat, sed et procumbere satagebat, juxta quod scriptum est : « Sitivit in te anima mea, quam » multipliciter tibi caro mea b. » Assiduitas vero subjectionis fecerat eam voluntariam, et inclinacionem sui habitum appreenderat tanta virtutis, quia consuetudo saepè vertitur in naturam.

98 Sed quoniam propter naturam humana conditionis modum, necesse est, quod de die in diem homo exterior corrumptatur, licet is, qui intus, renovetur, illud pretiosissimum vasculum, in quo caelestis thesaurus erat absconditus, copit undique conquassari, et virium omnium pati defectum. Verum quia, cum consummatus fuerit homo, tunc incipiet, et, cum finierit, operabitur c, in carne infirma spiritus promptior efficiebatur. Tantum quoque animarum diligebat salutem et proximorum sitiebat lucra, ut, cum per se ambulare non posset, asello vectus circuiret terras. Frequenter eum monebant Fratres, illi omni precum instantia suggerentes, ut infirmorum corpus et valde delibilitatum medicorum auxilio utrum recreare deberet. Ille autem illo suo spiritu nobili in cœlum dejecto *, qui solvi solunmodo cupiebat et cum Christo esse, hoc facere recusabat. Verum, quia nondum impleverat ea, que passionum Christi deerant, in carne sua, licet stigmata ejus in corpore suo portaret, infirmitatem oculorum incurrit gravissimam; quemadmodum multiplicavit misericordiam suam Deus. Cumque de die in diem infirmitas illa succresceret, et ex incuria videtur quotidie augmentari; frater Elias tandem, quem loco matris elegerat sibi, et aliorum fratrum fecerat patrem d, compulxit eum, ut medicinam non abhorret, sed eam recipiat in nomine Filii Dei, per quem creata sunt cuncta, sicut scriptum est : « Altissimus de terra » creavit medicinam, et vir prudens non abhorret eam e. » Sanctus Pater vero tunc benigne acquievit, et humiliiter obtemperavit sermonibus se monentis.

99 Factum est, cum plures accelerarent suis cum medicinam adjuvare, non invento remedio, accessit ad civitatem Reatinam f, in qua illius infirmitatis curandæ morari vir peritissimum dicebatur. Perveniente igitur eo ibidem, benigne et honorifice suscepimus est a tota Romana curia, quæ in eadem civitate tunc temporis morabatur; præcipue tamen a domino Hugone Ostiensi episcopo devotissime suscepimus est, qui morum honestate ac sanctitate vita præfulgebat. Hunc vero beatus

Franciscus patrem et dominum elegerat super universam religionem et Ordinem fratrum suorum ex assensu et voluntate domini Honorii Papæ g, eo quod illi beata paupertas multum placebat, et sancta simplicitas in maxima reverentia existebat. Conformabat se dominus ille fratrum moribus, et in desiderio sanctitatis cum simplicibus erat simplex, et cum humilibus erat humilis, et cum pauperibus erat pauper, frater inter fratres, inter Minorum minimus, et velut unus ceterorum, in quantum licetum erat, in vita et moribus gerere se studebat. Sollicitus erat ubique sacra Religionem plantare, et in remotis partibus fama clara clarioris vita ipsius Ordinem plurimum ampliabat. Dedit illi Dominus linguam eruditam, in qua confundebat adversarios veritatis, in qua refellebat inimicos crucis Christi, in qua reducebat errantes ad viam, in qua discordes pacificabat et concordes fortioris caritatis vinculo colligebat *. Erat in Ecclesia quasi lucerna ardens et lucens, et sagitta electa, parata in tempore opportuno.

100 O quoties, depositis pretiosis vestibus, villi indutus, discalceatus pedibus, quasi unus de fratribus, incendens, rogabat ea, quæ ad pacem sunt! Haec inter virum et proximum suum, quoties oportebat; haec inter Dominum et hominem semper sollicite faciebat. Præterea paulo post elegit eum Dominus Pastorem, et in universa terra, et in Ecclesia sua sancta exaltavit caput ejus in tribubus populorum h: quod ut inspiratum divinitus, et Christi Iesu voluntate operatum esse sciatur, longe ante beatus pater Franciscus haec verbis predixit ei opere præsignavit. Nam cum Ordo et Religio fratrum, divina gratia faciente, satis inciperet dilatari, et velut cedrus in paradise Dei, et in caelestibus sanctorum attolleret verticem meritorum, et tanta vinea electa sacros produceret palmites in latitudinem orbis terræ; sanctus Franciscus accessit ad dominum Papam Honорium, qui tunc Romanæ præserat Ecclesie, simplici petens prece, ut Hugonem episcopum Ostiensem sui fratrumque suorum patrem et dominum ordinaret. Annuit dominus Papa precibus Sancti, et benigne obtemperans, suam illi super Ordinem fratrum contulit potestatem; quam ille reverenter et devote suscipiens, tanquam fidelis servus et prudens constitutus supra familiam Domini, studebat omnibus modis cibum aeternas vitæ sibi commissis ministrare in tempore opportuno. Propterea sanctus Pater modis omnibus se subiiciebat ei, et miro ac reverenti eum venerabatur affectu. Spiritu Dei ducebatur *, quod postmodum erat in oculis omnium sic futurum. Nam quoties familiaris religionis urgente causa, vel potius caritate Christi, qui erga ipsum flagrabat, scribere vellet ei, nequaquam acquiescebat, ipsum in litteris suis vocari episcopum Ostiensem seu Velletrensem, sicut ceteri utebantur in salutationibus consuetis; sed, assumpta materia, sic aiebat : « Re » verentissimo patri sive domino Hugoni, totius » mundi Episcopo. » Sepe namque benedictionibus inauditis salutabat eum, et, licet esset devota subjectione filius, dictante tamen spiritu, quandoque ipsum patrem consolabatur colloquio, ut confortaret super eum benedictiones patrum, donec veniret desiderium collium aeternorum i.

101 Nimio quoque amore ducebatur dominus dictus erga sanctum Virum, et ideo, quidquid Vir beatus loquebatur, quidquid faciebat, placebat ei, et in sola visione ipsius saepè totus afficiebatur. Testatur ipse k de eo, quod nunquam esset in tanta perturbatione seu animi motu, quod visione ac colloctione S. Francisci non omne mentis nubilum discederet, rediretque serenum, effugaretur accidia *, et gaudium desuper aspiraret. Ministrabat ille beato Francisco, tanquam servus domino suo, et quoties videbat eum, tanquam Christi apostolo, reverentiam exhibebat, et inclinato utroque homine, saepè manus deosculabatur ore sacro. Curabat sollicitus atque devotus, quomodo beatus Pater recuperare posset oculorum pristinam san-

AUCTORE
THOMA CELAN.

g

Cordinalis
Ostiensis,
protector Or-
dinis, Sancto-
que conju-
nctissimus,

E

h

f. dicebat
F

i
ex cuius con-
silio Sanctus
majorem sui
corporis cu-
ram deinceps
admisit,
k

i. e. mœror

AUCTORE
THOMA CELAN.

*an Patre?

l
collyris
VI.
committens
eam quatuor
e sociis suis,

*necredundat

*f. virtus

dum ipse inter-
rim perfectio-
ra semper
meditabatur,

anullo?

*adde et
Deum,

tatem, sciens eum sanctum et justum, Ecclesie Dei necessarium et utilem valde, nimis compatiabatur super eum universae congregationi fratrum, et filios miserabatur in Patrem *. Monerat proinde sanctum Patrem, curam gerere sue infirmitatis, necessaria non abjecere, ne ad peccatum aliquod potius, quam ad meritum, horum deputaretur incuria. Sanctus Franciscus vero, que sibi a tam reverendo domino et tam carissimo patre dicebantur, humiliter observabat, cautius deinde agens et securius necessaria curae sue. Sed ita jam creverat malum, quod ad remedium qualecumque acutissima requirebat ingenia et acerbissima medicamina exposcebat: siue factum est, ut in pluribus locis decocto capite *l*, incisis venis, superpositis emplastris et immisis collyris *, nihil proficeret, sed quasi semper deterior se haberet.

102 Haec fere per duos annos in omni patientia sustinuit et humiliata, in omnibus gratias agens Deo. Sed, ut ipse liberius suam intentionem ponneret ad Deum, et beatarum visionum in caelo positarum, frequenter mente excedens, circuire posset ac ingredi officinas, et in pinguedine gratiae coram placidissimo et serenissimo universorum Domino se in celestibus presentare, quibusdam fratribus, merito sibi valde dilectis, commiserat curam sui. Erant viri illi virtutum, devoti, Deo placentes, sancti, gratiosi hominibus, super quos, velut domus super columnas quatuor, beatus Franciscus innitebatur. Eorum namque nec * nomina suprimum, ipsorum verecundia parvens, quem tanquam spirituibus viris sat is familiari et amica: verecundia enim est omnium ornatus etatum, innocentiae testis, pudicitiae mentis indicium, disciplinæ virga spiritualis, gracie conscientiae, famæ custos, et totius honestatis insignis. Haec virtus adornaverat istos, haec amabiles et benevolos eos reddebat hominibus. Utique haec gratia omnibus erat communis, sed singulos virtutis * singula decorabat. Erat discretionis præcipue, patientiae singularis, gloriæ simplicitatis aliud et aliud: reliquæ vero secundum corporis vires robustus, et secundum mores animi placabilis. Il vero omni vigilancia, omni studio, omni voluntate, beati Patris animi quietem excobebant, infirmitatem corporis procurabant, nullas declinantes angustias, nullos labores, qui totos se Christi servientio mancipabant.

103 Sed licet gloriosus Pater jam esset coram Deo in gratia consummatus, et operibus sanctis rutilaret inter homines mundi hujus, cogitabat tamen perfectiora incipere, et tanquam devotissimus miles in castris Dei, provocato adversario, excitare iterum nova bella. Proponebat, Christo duce, ingentia se facturum, et fatigentibus artibus, jam emortuo corpore, novo certamine sperabat de morte triumphum. Vera namque virtus temporis finem ignorat, cum mercede expectatio sit æterna. Flagrabat deinde desiderio magno valde ad humiliatis reverti primordia, et ad præmia, amoris immensitate semper gaudens, cum corpus suum ad tantam jam devenisset extremitatem, revocare cogitabat ad pristinam servitutem. Amputabat a se penitus omnium creaturarum obstanta, et cunctarum sollicititudinum strepitum plenissime compescerat. Cumque infirmitatis suæ occasione rigorem pristinum temperaret, dicebat: Incipiamus, fratres, servire Domino Deo, qui hoc usque vix vel parum in nullo * profecimus. Nam non arbitrabatur, se adhuc comprehendisse, et infatigabilis durans in sancte novitatis proposito, semper inchoare sperabat. Volebat ad serviendum leprosis redire denuo, et haberi contemptum, sicut aliquando habebatur; hominum conversationem fugere proponebat, et ad loca remotissima se conferre, ut sic exutus omni cura, et aliorum sollicitudine deposita, solus carnis paries inter se * interrim separaret.

104 Videbat enim, multos ad magisterii regmina convolare, quorum temeritatem detestans,

ab hujusmodi peste sui exemplo revocare studebat D eos. Dicebat enim, fore bonum, Deo et acceptable curam gerere aliorum, et sollicitudinem animarum aiebat eos suscipere debere, qui dumtaxat in ea nihil de suo quererent, sed divinam semper in omnibus attenderent voluntatem; qui videlicet propriæ saluti nihil preponerent, et subditorum applausibus non attenderent, sed profectibus, non coram hominibus pompam, sed gloriam ante Deum: qui prælationem non affectarent, sed timerent; quos habita non extollerent, sed humiliaret; et ablata non dejiceret, sed exaltaret. Sed præcipue in tempore hoc, in quo tantum superexcrevit malitia, et superabundavit iniquitas, periculoso dicebat, regere, regi vero, affirmabat utilius. Dicebat, quosdam prima opera reliquise, et novis inventiobibus pristinam oblitos esse simplicitatem. Propterea lamentabatur eos, qui quandoque magis superioribus toto desiderio intendebant, ad infinita et vilia descendisse, * per frivola et inania in campo vacuae libertatis, relictis veris gaudiis, discurrere et vacare. Orabat proinde divinam clementiam pro liberatione filiorum, et servari eos in data gratia, devotissime precabatur.

ANNOTATA.

a Perducta ergo hic est historia vita usque in annum 1223. E

b Psalm 62, v. 2.

c In vulgata ecclesiastici cap. 48, v. 6 : Cum con-
summaverit homo, tunc incipiet, et cum quieverit,
aporiabitur.

d Videbicit vicarium suum in regimine Ordinis.

e In vulgata Ecclesiastici cap. 58, v. 4 : Altissi-
mus creavit de terra medicamenta, et vir prudens
non abhorribit illa.

f Reate, Italis Rieti, episcopalis civitas est di-
tionis Pontificiae in Umbria in confinio regni Neapo-
litani.

g Contigit id anno 1223, quando S. Franciscus
etiam confirmationem Regulae sue ab eodem Honoro III, summo Pontifice, scripto obtinuit; fuitque Hugo, seu Hugolinus ille primus Ordinis Minorum
protector Pontificis auctoritate constitutus.

h Honorio III mortuo in summum Pontificatum
successit anno 1227, Gregorius IX dictus, eximius
Ordinis Minorum fautor. Obiit autem anno præ-
cedenti S. Franciscus.

i Simillima ex secundo biographo jam retuli in
Commentario prævio, et in Appendice Trium Socio-
rum, atque in Vita per S. Bonaventuram scripta
legemus.

k Virebat enim et Pontificatum tenebat Grego-
rius IX, quando Thomas Celanensis hanc Vitam ex
ejusdem mandato scribebat.

l Cauterio scilicet, ut aliunde novimus.

CAPUT III.

Crescent Sancti infirmitates : pia ad
mortem præparatio, et felix obitus :
anima in cælum ascendere visa.

VII.
Apud Senas
gravius labo-
rans, defatur
ad cellam de
Crotona, dein-
de Assisium
a

b c

In mense autem sexto ante obitus sui diem, cum esset apud Senas a pro infirmitate oculorum cu-
randa, coepit in reliquo corpore graviter infirmari,
et fracto stomacho, infirmitate diurna, et vitio
hepatis sanguinem multum evomuit, ita quod visus
est morti appropinquare. Quo comperto, frater
Elias citissime curruerit ad eum. In cuius adventu
sanctus Pater in tantum convaluit, ut, relicta
villa b illa, cum ipso ad cellam de Crotona c veni-
ret. Ipsa ibidem et per tempus aliquod faciente
moram, intumuit venter ejus, turgere crura, tu-
mueruntque pedes, et stomachi magis ac magis
defectum incurrit, ut cibum aliquem recipere non
valeret. Rogavit deinde fratrem Eliam, ut eum
Assisium faceret deportari. Fecit bonus filius, quod
benignus Pater petiit, et præparatis omnibus,
ipsum ad concupitum locum perduxit. Lætata est
in